

Verslag platformbijeenkomst Waterlab Flevoland
6 juli 2023
Museum Batavialand – Lelystad

Ruim 55 deelnemers bezochten op 6 juli 2023 de platformbijeenkomst over het Waterlab Flevoland. De bijeenkomst was georganiseerd door het project Waterlab Circulair Flevoland (EFRO¹, provincie Flevoland, Waterschap Zuiderzeeland, Samenwerkende gemeenten Flevoland) en de CoP Nieuwe en Decentrale Sanitatie van de STOWA/Rioned. Dagvoorzitter was Ignaz Worm.

Tiemen Nanninga (LeAF) liet zien hoe vanuit de oorspronkelijke ontwikkelingsgedachte van Oosterwold – waarbij veel vrijheden werden gelaten aan de bewoners – uiteindelijk het project Waterlab Flevoland is ontstaan. Het belangrijkste doel was om decentrale sanitaire systemen door te ontwikkelen. In samenwerking met diverse leveranciers zijn er verschillende projecten gestart. Tiemen gaf aan dat het vooral belangrijk is om goed te monitoren en de data ook te gebruiken om de systemen bij te stellen en te optimaliseren. Kleinere systemen hoeven het in zijn ogen niet slechter te doen dan grotere maar zijn per i.e wel duurder.

Martijn Bijmans (projectleider Waterlab Circulair) ging vervolgens in op het EFRO-project Waterlab Circulair waarin in een samenwerking tussen leveranciers en overheden projecten zijn geëntameerd om een technologieontwikkeling te stimuleren in de richting van een meer circulaire waterketen. Hij ging vooral in op de intensieve maar vaak ook lastige samenwerking tussen alle betrokken partijen. Zijn conclusie was wel dat het goed is dat overheden op deze manier initiatieven nemen om innovaties in de markt te stimuleren. Van de zeven in 2020 beoogde projecten zijn er nu vier in voorbereiding. Het verst gevorderd is de Surflocatie Camp & Surf Markermeer waar de afvalwaterzuivering operationeel is. De douches en spoelwatervoorzieningen worden binnenkort aangelegd. Meer info over de verschillende projecten in zowel het Waterlab Flevoland als het Waterlab Circulair is opgenomen in de sheets.

Rien de Ridder (Waterschap Zuiderzeeland) schetst de opgave die het waterschap zich ten doel stelt om uiterlijk in 2050 van een waterketen uit een lineaire economie via een hergebruik economie te komen tot een waterketen die daadwerkelijk past in een circulaire economie. Op basis van de kennis en ervaringen uit het Waterlab zal de komende tijd een roadmap worden opgesteld. Hij voorziet onder andere dat er een sterker samenspel nodig is tussen inzameling, transport en verwerking van het afvalwater en een toenemende relatie (en samenwerking) tussen de afvalwaterketen en de landbouw-, woningbouw-en industrie/recreatiesector.

De deelnemers konden met gele briefjes “take-away-messages” meegeven; twee thema’s bleken daarin te overheersen:

Het belang van goede data: Er wordt getwijfeld over de vraag of IBA-technieken met het oog op de KRW überhaupt inzetbaar zijn en hoe de prestaties van dit soort systemen zich verhouden tot grote RWZI’s. Vastgesteld wordt dat er (te) weinig data beschikbaar is. De oproep is er ook om juist te gaan monitoren.

De rol van de overheid: De vraag rijst of de overheid zich in dit project wel de juiste rol toegeëigend.

---

¹ Het WaterLab Circulair Water project van het WaterLab in Flevoland wordt mede mogelijk gemaakt door de Europese Unie en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.

Over het algemeen volgt de markt de regelgeving. Zou het niet effectiever zijn om vooral duidelijke kaders te stellen? Of zou je vooral de afzetmarkt voor circulaire producten moeten stimuleren of iets moeten doen om bij aanbestedingen duurzaamheid meer te stimuleren? Wel wordt aangegeven – zoals ook de sprekers deden – dat kennis uitwisseling tijd kost, heel belangrijk is, maar ook leuk kan zijn. Daar ligt zeker een rol van de overheid.

Bjartur Swart (STOWA) sprak met Ton Koekoek (Akanova) en Dion van Oirschot (Rietland) aan de hand van een mentimeterpeiling over hoe nieuwe ontwikkelingen het beste geïnitieerd kunnen worden. Zowel de zaal als Ton en Dion bleken duidelijk voorstander te zijn van een overheid die duidelijke normen stelt en hier ook op handhaaft. Dion gaf aan dat er in België al een systeem is dat ook in Nederland toegepast zou kunnen worden. Ton is ook voorstander van een intensivering van de monitoring; de online techniek en sensing bieden die mogelijkheden ook. Beiden gaven aan zeker toekomst te zien in de verdere ontwikkeling van decentrale systemen en daar ook als leveranciers een bijdrage aan te willen leveren.

Grietje Zeeman (Emeritus hoogleraar WUR) wijst er op dat het voor een circulaire waterketen belangrijk is dat huishoudelijk afvalwater zo geconcentreerd mogelijk en bij voorkeur gescheiden wordt ingezameld. Dat biedt de beste opties om energie en grondstoffen terug te winnen. Ze pleit ook voor een herstel van de kringloop tussen de waterketen en de landbouw. Zowel met de gescheiden urine inzameling en de verwerking tot meststof als met het inzamelen van zwartwater via vacuümriolering en het met een UASB produceren van biogas is in binnen en buitenland al de nodige ervaring opgedaan. Met de huidige technologie is het al goed mogelijk om warmte, biogas, slib, water, nitraat en fosfaat terug te winnen maar de klimaatverandering en energie tekorten kunnen aan de basis staan van verdere ontwikkelingen.

Huib Rijnaarts (WUR) schertst het Europese perspectief. Voor West-Europa geldt dat circulaire decentrale systemen als aanvulling op of als onderdeel van een hybride oplossing goed inpasbaar zijn in de bestaande infrastructuur van RWZI's/AWZI's. Europa laat al veel succesvolle projecten zien. Logischer wijs liggen er kansen in Oost-Europa waar geen of veel minder infrastructuur is. Maar deze landen willen vooral "Bewezen oplossingen" en geen West-Europese experimenten. Willen we uiteindelijk naar een circulaire economie toe dan zullen we dus hier in de thuismarkt de technieken moeten opschalen tot "Proven Technologie". Hij wijst er op dat uiteindelijk de schaal er niet zoveel toe doet. Centrale verwerking van deelstromen kan bestaan naast decentrale en hybride systemen. De omgeving bepaald wat gewenst is. Wel wijst hij er op dat voor het echt door ontwikkelen van de technologie er veranderingen in beleid en regelgeving in Nederland nodig zijn.

Bert Palsma (STOWA) sloot de bijeenkomst af met de waarschuwing dat we geen discussie moeten hebben over de vraag wat nu centraal of decentraal is. Nieuwe Sanitatie gaat over het duurzaam verwerken van huishoudelijk afvalwater. Daarbij zal uiteindelijk de omgeving bepalen wat in een gegeven situatie de optimale mix in schaal en technologie is. STOWA en RIONED vinden het belangrijk dat ook binnen de waterketen de zoektocht naar circulaire oplossingen doorgaat. Het is belangrijk dat partijen zoals in dit geval het waterschap Zuiderzeeland en de gemeente Almere samen met hun partners hun nek durven uitsteken. Je kan en mag niet verwachten dat alles goed gaat. Het is wel belangrijk alle ervaringen te delen en samen verder te gaan. Juist in de samenwerking en in het delen van kennis willen STOWA en RIONED graag hun steentje blijven bijdragen. Hij roept op tot afsluiting van deze platformbijeenkomst nog een bezoek te brengen aan het Surfstrand Camp & Surf Markermeer waar nog een korte toelichting zal worden gegeven op de daar aanwezige voorziening en waar de borrel zal plaats vinden.